

ТЫЗЭКЬОТМЭ — ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ 100 Макъ

1923-рэ ильесым
гъэтхапэм
къыщегъэжъагъэу
къыдэкы

№ 94 (22783)

2023-рэ ильэс

БЭРЭСКЭЖЬЙИ
ЖЬОНЫГЪУАКІЭМ и 31-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИИЭП

6 +
ти сайт

WWW.ADYVOICE.RU
тихъитыу нэкл убъохэр

Адыгэ Республикаэм и Правительствэ игъэзет

Тэхъутэмьыкъое районым ипсэолъакIэхэр

АР-м и Лышъхэу Къумпыл Мурат тыгъусасэ Тэхъутэмьыкъое районым
щылагъ, гурыт еджапIэхэм, IезапIэм яшын зынэсыгъэм зыщигъэгъозагъ.

Аш игъусагъэх АР-м и Лышъхээрэ АР-м иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администрацне ипащэ игуадзэу Къонэ Заур, АР-м гъесэнгъэмрэ шлэнгъэм-рэкIэ иминистрэ ишшэрэйлхэр зыгъэ цакIэу Евгений Лебедевир, АР-м псэ-ольшынымкIэ, транспортимкIэ, псэ-упIэ-коммунальнэ, гъогу хъызметымкIэ иминистрэ игуадзэу Лафышэ Рэмэн, Тэхъутэмьыкъое районым ипащэу Шъэо Аскэр, псэупIэхэм япащхэр.

Гурыт еджапIэхэм яшын

Гурыт еджепIищмэ яшын мыгъе Тэхъутэмьыкъое районым щаухыщт. Къеклорэгым Мыекъуапэ, Мыекъопэ, Тэхъутэмьыкъое районхэм гурыт еджепIищ къащызэуахынэу рагъухъэ.

Къэлэ гъэпсыкIэ зиэ поселкэу Яблоновскэр арь апэу къызызыцуугъэхэр. Лъэпкъ проектэу «Гъесэнгъэм» къы-

дыхэллытэгъэ шъолъыр проектэу «Джырэ шапхъэхэм адиштэрэ гурыт еджапI» зыфилорэм тетэу нэбгырэ 1100-мэ ательытэгъэ гурыт еджепIиту мыш щаухыщт. Зыр къихъашт ильесым, адэр мыгъэ аухыщт. АР-м и Лышъхэу псэ-ольшыпыIэхэр къызэпиплъыхъагъэх, ювшэнэу зэшIуахыхэрэм уасэ къафишыгъ. Урамэу Заводскоим псэуальэм ишын щыфежъагъэх: пкъэухэр агъеуцу-гъэх, унэ лъапсэм игъечын зыфа-

гъехъазыры. 2024-рэ ильесым ыкIэм ехуулIэу псөолъешыныр аухынэу рагъухъэ.

Яблоновскэм иурамэу Дорожнэм щашыре гурыт еджапIэр мы ильесым итыгъэгъээ мазэ атын фае. Ар унитлоу зэхэтышт: зыр ублэпIэ еджапIэм щеджэхэрэм, адэр нэмыхI классхэм атэгъэпсыхъэгъэшт.

(ИкIэух я 3-рэ н. ит).

Ильэс 90-рэ хъугъэ

Апэрэ Адыгэ театральнэ техникумыр къалэу Краснодар къызызэуахыгъэр жыныгъокэ мазэм ильэс 90-рэ хъугъэ. Лъепкыым ар къидэхъуным зиахыышу хэзыльхъагъэр ыкчи аш ипащэу агъэнэфэгъагъэр Цэй Ибрахим Шалихъэ ыкъор ары.

Адыгэ театральнэ техникум тиэ зыхуягъэр 1933-рэ ильэсир ары. А лъэхъаным Ибрахимэ шэныгъэ зэфэшхъафхэр зээгъэгъотыгъэу, общественнэ ыофигъохэм аптыгъэр, ыцэ чыжэе үгъэу, тхаклоу, драматургэу щытыгъ.

Революцием ыпэкэ итхыгъэхэр къыхаутыхурагъэжъагъ. Краснодар апэрэ ильесэ Ѣыщаагъэуцум ынж Москва идраматургхэмрэ икомпозиторхэмрэ яобществэ хагъэхъэгъагъ.

Ильэс зэкэлтыкъохэм драмэу «Къо-клас», рассказэу «Фатимэ инасып», пьесэу «Фэмый», нэмийхэри ытхыгъэх.

Ибрахим техникумым ипэшэ къоды-

гъяэп, аш ныбжыкъехэр ригъаджэштыгъэх, режиссерыгъ ыкчи актерыгъ. Адыгэ театрэм Ioф Ѣызышиштэшт къалэхэмрэ пшъашхъэхэмрэ Ioфшэнэм фигъасэштыгъэх.

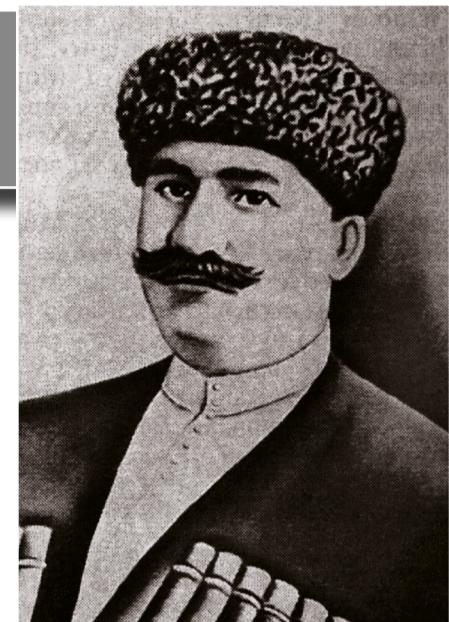
Ар цыф Ѣушыгъ, гъесэныгъэ дэгъу илагъ, урсыбзэр, украинабзэр, къырым-татарыбзэр, тыркубзэр ышшэштигъэх. Адыгэ тхаклохэм къалэхэмрэ тхыгъэхэм афэшхъафхэр урсы литератуурэ зыгъебаигъэх Н.В. Гоголь, И.А. Крыловыим, Д. Беднэм, Н.А. Островскэм, С.Я. Маршакырэ К.И. Чуковскэмрэ атхыщтигъэхэр адыгабзэкэ зэридзэкъижъыщтигъэх.

Я 30-рэ ильэсхэм агъэуцугъэ пьесэхэр

адыгэ къуджэхэм къащагъэльяхъохуурагъэжъагъагъ, цыфхэр ахэм къагъеуущицтигъэх ыкчи ашюгъешшэгъоньгъэх. Адыгейим профессионалынэ лъепкы театрэ илэ зэхъум Цэй Ибрахим ыгъэсэгъэ аактерхэр ары Ioф Ѣызышиштэштэуэзгъэжъэгъэхэр.

Ильэссыбэ текыгъэу Адыгэ Республиком и Лъепкы театре Ибрахимэ ыцэ фаяусыгъ. Ар адыгэ лъепкыым ыгу ильшишт, адыгэхэм ятеатральнэ искуствэ ыльапсэу ыгъэччыгъээр цыфхэм ашыгъупшэштэп.

(Тикорр.).

Дунэе фестивалым хэлэжъагъэх

Спорт программирашиемкэ апэрэ Урысыем дунэе зэнэкъохухэр Ѣызэхажаагъэх, аш фестивалэу «Дунаим икодкэ» еджагъэх.

Лъепкы проектэу «Демографием» хэхъэрэ федэральнэ проектэу «Спортыр Ѣызэныгъэм ишапхъ» зыфиорэм ар къыдыхэлтыгъагъ, къалэу Грознэм жынохыгъакем и 24-м къыщегъэжъагъеу и 28-м нэс Ѣырагъэлокъыгъ. Шуухафтын фондры сомэ миллионы 3,5-рэ мэхъу.

Урысыем, Белоруссием, Казахстан, Таджкиистан, Армением, Мали, Оман, Узбекистан, Къыблэ Осетиим, Палестиинэм, Мисырым къарыкъыгъ спортсмен 300 зэнэкъохум хэлэжъагъэх. Адыгэир аш къыщгъэлжъагъагъ Адыгэ къэралыгъ университетым иштэнд нэхгыри 6.

Фестивалым лъэнэйкъуитулыгъ Ѣызэнэкъохууягъэх: алгоритмический программированиер ыкчи шуагъэ къэзытырэ программированиер («Хакатон»). Аш фэшхъафхэр компьютернэ спортымкэ,

джащ фэдэу дронрейсингымкэ яшшеныгъэхэр ауштэгъэх.

Адыгэ къэралыгъо университетым икомандэ спорт программирашиемкэ Къыблэ Урысыем иштэндэхээсэхэх командаханаах лъэшэу сидигъуи зыкъегъэльягъо. Аужырэ ильэситфир пштэмэ, ар ренэу аш итхэм ашыцыгъ, ICPC-м иштэндэхээсэхэх командаханаах лъэшэу сидигъуи зыкъегъэльягъо. Хысалымрэ компютернэ Ѣызэныгъэхэмрэкэ АКъУ-м ифакультэт хысалымкэ, къэбар технологиехэмкэ ыкчи къэбар Ѣынэгъончээснэхэх икафедрэ ишцээ Альй Мурат ары командэм итренерыр.

**Адыгэ къэралыгъо
университетым ипресс-къулыкъу**

Гъэсэнгъэ-шэныгъэм иофигохэр
Зэтгыратгъэлэх

Гъэсэнгъэ-шэныгъэм иофигохэр

Шуухафтынным фэбэнэшт

Урысые литературнэ-критикэ шуухафтынэу «Неистовый Виссарион» зыфиорэм 2023-рэ ильэсиймкэ икэху нэхгыри 13 хэхъагъ, ахэм ашыц Адыгэ къэралыгъо университетым филологиекъ ифакультет икэлэгъаджэу Кирилл Анкудиновыр.

Шуухафтынэу «Неистовый Виссарион» зыфиорэр урсы литератуурэ критикэу Виссарион Григорьевич Белинскэм ыцэкэ агъэнэфагъ, критикхэм афаъэшьуша. Ар 2019-рэ ильэсийм Свердловскэ хэку универсальнэ научнэ тхильдажэлэу В. Г. Белинскэм ыцэ зыхырэм ишлоньонгъэ къылкырыкъыгъ.

Сэнхъатымкэ къахэцгъэхэм ильэс къэсмы шуухафтыныр араты. Осэш купым хэтхэм критикэ зыхэль тхыгъэ анахь дэгъухэм, зигъо иофигохэр къызыщыотгэгэ джырэ литературэ къиотыкъынхэм, рецензиехэм явтор анахь дэгъухэр къыхаха. Ахэмкэ Ioфшэгъэ анахь дэгъухэр зидэт тхиль къыдагъэкъы. Теклонигъэр къыдэзыхыгъэхэу ыкчи 2023-рэ ильэсиймкэ шуухафтыныр зэрэтиштэхэр мэфэк эзахьхэу мэхъогъум и 5-м Екатеринбург Ѣыкъоштим къызынэфэштых, щагъэшьоштых.

Кирилл Анкудиновыр литературнэ критик, усакло, Мисекъопэ къэлэ литературнэ объединение «Ошутенэм» итхамат, АКъУ-м литературэмрэ коммуникации жыгъэхэмрэкэ икафдрэ идоцент, филология шэныгъэхэмкэ кандидат. Литературоведческэ ыкчи литературнэ-критическэ статьяхэр етхых, художественнэ-крити-

ческэ Ioфшэгъи 100-м ехъум явтор. Литературнэ критикэмкэ ытхыхээр журнальхэу «Октябрь», «Новый мир», «Знамя», «День и ночь», «Москва», гъэзетхэу «Литературная Россия» ыкчи «Литературная газета» зыфиохэрэм, нэмыкхэм къащхиутигъэх.

Т. М. Клэрашэм ыцэкэ агъэнэфэгъэ литературнэ премиим (2004), гъэзетхэу «Литературная Россия» (2005) ыкчи журналэу «Бельские просторы» (Уфа, 2010) яшухафтынхэм ялауреат. 2010-рэ ильэсийм А. П. Чеховым иобилей медаль къыфагъэшьошагъ.

АКъУ-м ипресс-къулыкъу

Кіэтхэгъу уахътэр макIo

Республикэ гъэзетхэу «Адыгэ макъэр» 2023-рэ ильэсийм ия 2-рэ мэзих къишиуфахынэу шъуфаэм, аш шуукIатхэм зэрэшьульэкIыщт уасэхэр мыш фэдэх:

Почтэм икъутамэхэу республикэм итхэм:
Индексэу 4326-р:

мэзи 6-м — сомэ 1118,58-рэ
мэзи 5-м — сомэ 932,15-рэ
мэзи 4-м — сомэ 745,72-рэ
мэзи 3-м — сомэ 559,29-рэ
мэзи 2-м — сомэ 372,86-рэ
зы мазэм — соми 186,43-рэ

Индексэу 3816-р (фэгъэкотэнхэр зиэхэм апай):

мэзи 6-м — сомэ 1098-рэ
мэзи 5-м — сомэ 915-рэ
мэзи 4-м — сомэ 732-рэ
мэзи 3-м — сомэ 549-рэ
мэзи 2-м — сомэ 366-рэ
зы мазэм — соми 183-рэ

«Адыгэ макъэр» зычилт унэм шъуши-клатхэмэ (шъор-шъорэу гъэзетхэм шъукъыльыкъон фэе хуущт):

мэзи 6-м — соми 150-рэ
мэзи 5-м — соми 125-рэ
мэзи 4-м — соми 100
мэзи 3-м — сомэ 75-рэ
мэзи 2-м — сомэ 50
зы мазэм — сомэ 25-рэ

Корпоративнэ шуукIатхэмэ, мэзи 6 уасэхэр мыш фэе — сомэ 240-рэ. Экземпляр 15-м нахь мымакIэу къишиуфахыкIын фэе, ар мафэ къэс, тхъамафэм 5, къишиуфащэжьищт.

ТЭХҮҮТЭМҮҮКҮОЕ РАЙОННЫМ ИПСЭОЛҮАКІХЭР

(Икіеүх.)

Проектым къызэршыдэлтыга тъемкіе, актөвэ зал, спортивнэ залитуре тренажерэ залре, шхаплэ, медпункт ащ хәтыщых. Нәбгырэ 1100-мэ ательятгээ гурит еджаплэр къудажку Адыгейкіеми щагъэпсы. 2023-рэ ильесым ыкіем ехүлләу ащ ишын аухышт. Псэольешхэм унепкъхэр алты, инженер коммуникацияхэр агъэпсих. Сомэ миллиард 1,3-м къыщегъажа гъуу сомэ миллиард 1,5-м нәсөу псэольешын юфшэнхэм ат-фәшт.

Нәужум АР-м и Лышхъэ нәбгырэ 250-мэ ательятгээ гурит еджаплэр къудажку Бжыхъекъоежын щагъэпсырэм щыагъ. Къатищэу зэтет унитур къалятиягъах. Кабинетхэр, производственнэ мастерскойхэр, спорт, актөвэ залхэр, кружок зэфшхъафхэм юф зыашашт унхэр, тхыльеджаплэр, шхаплэр, медицинэ пунктыр ахэм ахэтыхъ. Джаш фәдэу гурит еджаплэм ишагу спорт джэгупи, зыгъэпсэфыпі чыпли иштыхъ. Пстэумкіи псэуальэм ишын сомэ миллион 361,5-рэ фәдиз пэуагъехъашт. Мы ильесым ыкіем ехүлләу юфшэнхэм зэкэ аухынэу псэольешхэм къало. Къоджадэсхэмкіе ащ икъыз-лихын хуугъе-шлэгъешхуу хуущт. Сыда плома джыдэдэм гурит еджаплэр зычайтыр я ХХ-рэ ләшгэгүйм иублэгъу агъэпсыгъеттэ унэр ары.

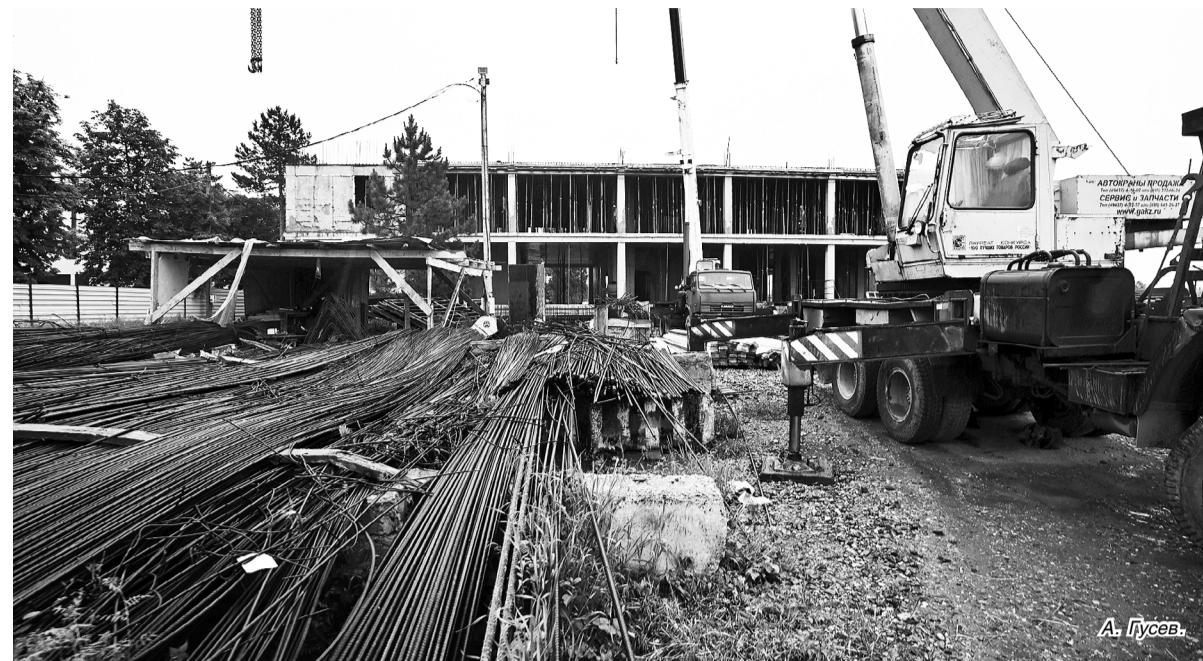
Улпэкунхэм якіеуххэм ат-тэу Къумпил Мурат АР-м гъэсэнгъэмрэ шлэнгъэмркіе и Министерствэрэ муниципалитетымрэ ялашхэм пшъериль заулэ афишыгъ. Республикаим и Лышхъэ зэрэхигъеунэфыкыгъемкіе, псэольешынкіе пальхэр амыуқынхэм пхашш гъунэ лъафын, щагхэм язэтгэлтээпсыхан анаэ тырагъетын, ишыкіе гъе оборудованиеимрэ мебельимрэ гурит еджаплэм якіеуххэм ялхыгъе юфыгъохам икью адэлжэхэнхэ фәе. Къеләгъеджэ коллективхэм язэхшэнкіи, къеләеджакіхэм

яегъеджэнкіе, япункіе опытышоу щыләхэм якъызфэгъэ-федэнкіи пшъериль гъэнэфагъехъ Къумпил Мурат афишыгъ.

«Гъэснүүгъэмкіе инфраструктуэр гъэкіжыгъэ-ным, зы сменкіе къелә-еджакіхэр егъеджэгъэн-хуу хэгъегум и Президент къыгъэуцугъэ пшъерильыр зэшихыгъэним апае федеральна йылгыгъури, къера-лыгъо программехэр нахь шиуагъэ къатуу къызэр-зфэдгъэфедицхэм ты-ныль. Гурит еджепи 4 Тэхүүтэмыкье районым зэрэцциздагъэпсырэм шиуагъекіе мы охьтэ бла-гъэм еджепи чыпилакіхэр бэу щылех хуущтых. Гурит еджапіхэм ягъэ-цикіжынкіе «Единэ Рос-сиер» къеләкло зыфхъуугъэ программаи щылэнгъэм щылхырытэцы. Къеләци-къуухэм ягъэджеңкіе, гъэснүүгъэ, пшунгъэ дэгъу ахэм ягъэгъотыгъэнимкіе джыире уахътэм диштерэ амалхэр зетэхъэх», —

къыуагъ Къумпил Мурат. Псынкіеу хэхъоныгъэ зышынре Тэхүүтэмыкье районуу микрорайонкіхэр зыща гэпсырэм гъэсэнгъэмкіе псэолья-кіхэр зэрэшашырэм мэхъянэшко зериәр Адыгейим и Лышхъэ къихигъэштыгъ. Социальнэ инфраструктурэм ишэпсынкіе республикэм ишаш пшъерильеу ёшыгъэр мыш щагъэцакіе.

«Тэ пшъериль зыфэт-шилжынкіе Яблоновскем дэсчэм яшылакі-исзукіе зыкъедгъэлтийнэу. Ащ фэдэ пшъерильыр зэрэдгъэцакіхэр, юфшэнхэм къылакіхэр чыфхэм зэр-ралъегъурэм мэхъянэшхоя. Гүчүләм пае, гурит еджапіхэм зэрэдгъэ-

А. Гусев,

ицхэрэм ыкіи зэрэдгъэ-цикіжынкіе «Единэ Рос-сиер» къеләкло зыфхъуугъэ программаи щылэнгъэм щылхырытэцы. Къеләци-къуухэм ягъэджеңкіе, гъэснүүгъэ, пшунгъэ дэгъу ахэм ягъэгъотыгъэнимкіе джыире уахътэм диштерэ амалхэр зетэхъэх», —

Псауныгъэм икъеухъумэн

Къеләци-къуухэм зыныбжь икъуагъемрэ апае псэуплэу Инэм щашырэ поликлиникэр псауныгъэм икъеухъумэнкіе юзаплехэм ягъекіжын епхыгъэ шъолъыр программэм тегъэпсыхыагъе ашы. Сомэ миллион 380-рэ фәдиз ащ къыфыхъагъекыгъ.

АР-м и Лышхъэ псэольешынр зэрэкөрэм зыщигъээзагъ, псэольешхэм гүшүлэгъу афэхъуугъ. Проектым ишэцкіен зэрэкөрэм фэгъэхыгъе ахэм къалотагъ. Шыгуу къэтэгъекыжы: ильесэу икытгъэм квадрат метрэ 5135-рэ фәдиз хүрэе псэуальэм ишын рагъэжыагъ, ар ильес заулекіе аухынным тельтигъ. Непэкіе унэм ыпкы ишынцүн епхыгъе юфшэнхэр маклох. Зы сменэм нәбгырэ 450-рэ фәдизим яфэло-фашлехэр ыгъецкіэнхэм поликлиникакэр фытегъэпсыхъагъе. Ащ терапевтхэм ыкіи педиатрхэм юф щашшт, рентгенологын, ультразвуковой диагностикин ыкіи нәмыйкіхэм ялхыгъе кабинетхэр къащызэуахыщых.

«Поликлиникакіем шиын псауныгъэм икъеухъумэн ишэублэ звэнэ игъекі-жынкіе мэхъянэшхо зилэлъёбкью щит. Медицин учреждениякіем изте-гъэпсыхъан мэхъянэшхо и медицинэм ылъэнүкъюкіе чыфхэм яфэло-фашлехэр дэгъоу ыкіи ишом зи-шюхыгъэ хүнхэмкіе.

АР-м и Лышхъэ ипресс-къулькы

Лъяпкъ проектхэр

Щыфхэр къылакіхэр шиуагъ

Мыекъуапэ иурамэу Красногвардейскем иахъэу Хъахъуратэм ыцэ зыхырэмрэ Курган-нэмрэ азыфагу къырибытэрэм иавтомобиль гъогу ишэцкіжын ыкіем рафыллагъ.

Цыфхэр къылакіхэр шиуагъ ар лъяпкъ проектэу «Щынэгъончэ ыкіи шепхъешүхэм адиштэрэ гъогухэр» зыфилорэм къыдыхэлтыгъе агъэ-къелжыщхэм ахагъеуцогъагъ.

Къэлэ администрацием исоциальнэ интернет нәклубхэм ашыц къызэр-ратхэгъэмкіэ, ермэлыкъэ зыгъэ-псэфигъо мафэхэм зэхашхэрэм екло-лэштхэм, къеләци-къуухэм сабыйхэр ащхэм, мы гъогу бэрэ агъэфедэ, ау асфальтэу тельтири, лъэрсрикло гъогу ишэри зэрээхэтэкуагъехэм къыхэкыкіе ушызеконыр къин хуугъе.

Администрацием джэуапэу ари-тыжыгъем итхэгъяа лъяпкъ проектым къыдыхэлтыгъе агъэцкіжыщхэм зэрахагъеуагъагъ, 2024-рэ ильесир пальхэр зериәр, ау федеральна іепылэ-

гъум ишуагъекіе, ыпэ итхэу юфшэнхэр зэрэшшахыщхэр. Гъогуш хъызмет-шаплэу «Бак-строй» зыфилорэм зери-гъэкіжыщхэм ишэцкіэнхэм пшъериль къеләци-къуухэм ягъэгъозагъех, мы ильесим ионогы мазэ и 1-м нес аухынэу ары къызэрещиоштыгъагъ.

Арэу щитми, а пальхэр къызэр-ратхэгъе. Автомобилхэр зэрхыклохэрэм имызакью, лъэрсрикло гъогури агъэ-къелжыгъ, зеклонор къин къызыхху-хэрэм яшыклагъехэри фашыгъагъ, гъогу тамыгъагъехэр агъэтхыгъагъ.

Асфальтэу тиралхъагъаэр шапхъэхэм адиштэрэ шыгъемэ, охьтэ бла-гъэм гъогу лабораториим ыупльекшт.

Сурэтири: «Адыгейавтодор»

Гъогу занкэм тырагъэхъажьых

Жъоныгъуаклэм и 31-м хэгъэгу клоцл қуулыкъум зыныбжь имыкъугъэхэм ялофыгъохэмклэ иподразделение икъуулыкъушлэхэм я Мафэ хагъэунэфыкы.

Кіләңцықұхәр шү умылтъәгүхәу, угуқіә үафәмьыщағъәу мы сәнәхъатым һоf ropyшіәn пльез-кыштәп. Полицием иподполков-никеу Тюльпәрә Светланә ыгу етығъәу ильәс 15 хъугъәу мы структурәм хәтәу һоf ешіә. 2008-рә ильәсым къыштегъәжъәу 2019-рә ильәсым нәс зыныбжъ имықъугъәхәм ялоғығоҳәмкіә подразделением истаршә инспек-торәу къулықыр ыхығы. Ильәси 4 хъугъәу хәбзәзүкъонығыә зе-зыхъәгъә Іетахъохәр охътә гъә-нәфагъәкіә зыштағыхәрә Гупчәм илашәу һоf ешіә.

ишащэү төг ёшэ. Зыныбжь имыктугъэхэм бзэджешлагьэу зэрхэхэрэм, Ытажохээр гьогу пхэндж техтанхэм льапсэ фэхъурэм, ахэм зэралтынпльэхэрэм афэгъэхыгъэу дашэм гушыгъгу тыхэхъув.

Къащэх. Чэц-мэфитүм къыклоц ытажохэм зи къызалтымыклокэе охьте гъэнфагъэкэе ахэр члашыжынхуу амал ямыэ хъумэетлан унашьом къылкырыкъыхээ зэ чэц-зымынфэ 30-кэ гупчэм ичилгээтийнхээ.

— Светланэ, узинээш
гупчэм непэ шофишэн
зыфэдэм тышыбъэгъо-
загъэмэ дэгъувэр.

— Хэбзэукъоныгэ зезыхээгээ
— Ихтэхьохэр охтэ гъэнэфагъэл-
кээ зышалыгырэ Гупчэр АР-м
хэгъээгээ клоцл Ioфхэмкээ и Мини-
стерствэ иподразделение хахьэ
ыклы къэралыгто eklonlaklэ илэү
зыныбжь имыкъуягэхээр хэбзэ-
уконыгэ зезыхаагъэхэм ыклы
льыпльян зимишэхэм Ioф адешээ.
Гупчэм ишшээрьль шъхьа!эхэм
ащыщ хэбзэукъоныгэ зезыхээ-
гээ Ихтэхьохэр гъогу занклем
тегъеуцожыгынхэр, ахэм бзэ-
джэш!агъэхэр зерамыхъанхэм
льыпльэгъэнир.

**— ШъуиIoфиIэн сыда
анахъэу къэзыгъекъини-
рэр?**

— Клэлэццыыкхэм ыкчи ахэм янэ-ятэхэм тоф адэпшшэнэр кынны, аш шлэнгээ фыуилэн ыкчи зыфебгээсэн фае, аш нэмыхкэү юристэү, клэлэптоу, психологэу уштын ыкчи Іэтахъохэм еклоплеклэ тэрээз къафэбготьышүн фае. Зыныбжь имыкъугъэхэм ялофыгъохэмкэ отдельм илофышшэхэм янахыбэр бзыльфыгъэх. Ар тэрээзүи септлы, сыда пломэ бзыльфыгъэр ны ыкчи ежь исабийхэм афэдэу ахэм зэрэдэзеклощтын нахь ѿгыуаз, Іэтахъохэм зэдэгүүшигъухэр адишызэ цыхээ къызфаригъэшын ельэкви. Арэу ѿгыти, хъульфыгъэ къулыкъушшэхэри тищыклагъэх. Бэрэ къыихэкы Іэтахъом ты Іашлунгъэр зыфедэр ымышшэу ыкчи къулыкъушэр еушыьеу. Инспекторхэм афэдэу гупчэм илофышшэхэми зыныбжь имыкъугъэхэм еклоплеклэ тэрээз къыфагъотьышью, уасэ къызфарарагъэшшышью, ежь абзэеклэ адэгүүшигъушхэу ѿгынхэ фае. Джары тиовшшэнкэанахь шъхьаалэр.

— Гупчэм сыйдэуүштэу Iэтхахъохэр къынчлафэхэра?

— Апэ сыхыат 48-рэ пэлжээ
иэү Іетахъохэр гупчэм къащэх
Гүшүйэм пае, кілэццыкүм хэб
ззукъоныгээ гора зэрихьагаа
загъеунэфыкээ зыныбжь имыкүү
гъэхэм ялоғигъохэмкэ подраз
делением икуулькүүшіхэм по
лицием идежурна часть аща. Аш
фэдээ Іетахъор зие ны-тихэм
алэклагъэхъэжынэу сыхыатиш
пэлжэ щыл. Ау я уахтэм къы-
клоці янэ-ятэхэр къызыамытъо-
тихкээ унашьо ашлышь, тигупчэ
къащэх. Чэш-мэфитлум къыклоц
Іетахъохэм зи къызальтумыклоцкэ
е охътэ гъэнэфагъэкэ ахэр чла-
щыжынхэу амал ямыйэ хъумэ
етланы унашьом къылкырыкъыхэ
зэ чэш-зымэфэ 30-кэ гупчэм
ицштэгэл сих.

— *О уишюшык! Э-
тахъохэм бзэджэши-
гъэхэр зэрахъанхэм сыда-
лжаса фахъутар?*

фәш! кыяткілехүхъэрэ лләүжжәм
пүнгүгэ тэрэз ятыгъэнимкіл
циыф пәпчъ пшъедәкъыжъеу ыхы-
рар гъельшшыгъян фәе.

— *Мыш фэдэ унагъохэм
сүдэуущтэу ІшыІэгъу
шъяафэхъура?*

— Ылшъякъэ зигугу къэтшыгъе унальохъем ӏепылэгъу тафхъу ыкъи мыхам япхыгъею ӏоф зышэрэ къулыкъухэр зэкъэ къыхадгъэлажьехээз пешфорыгъеш юфтихъабзэхэр адыветэхъэ. Къеллэцьыкъухэм ӏоф адатшъээз яшлонигъоныгъэхэм, зыкъэхъолсыхэрэм, яшлэнныгъэ зыфдэм заштытэгъетгъуазэ. Еджэнымкъэ тадэлэптийэ, теннисым ыкъи джэгукъэ зэфэшхъафхэм афэтэгъасэх. Ахэм та��ыпкъырыкъыизэ шъхъадж къыдэхъурэ лъэнныкъом ельбытгъэу республикэм иучреждение зэфэшхъафхэм зафэтэгъазэ, ахэм защаушэтынэу къеллэцьыкъухэр тэгъякъох. Адыгэ республике гимназирем зэхпынныгъэ лытийэ онпайн шыкъям

тетэү кэлэццыкчухэр рагъаджэх

— Ны-тыхэр ыкIи кIэлэцьыкIухэр гъогу занкIэм тэхъажксxэу мэхъуа?

— Ар лъэнкъуабэм ялтыгъ. Гущы́эм пae ны-тыхэм якіэләцкүхэр шу альэгъухэм унагъом иль зэфыштыкэр агъэтэрэзыжыным пыльых. Яса-быйхэр шу альэгъоу къашуагъэшэу, ау зеклокіэ дэеу къахфэхэрэр щамыгъэзыягъэххумэ, ащ фэдэхэм ны-ты фитыныгъэхэр алахых.

— Мы иль эсир къы-
зихъагъэм къышыубла-
гъэу зэгуры Йоныгъэ зэры-
мыль, ешъуаклохэр зэрыс
унэгъо тхъапи къы-
хэжьсугъэшигъэр?

— Мы ильээсүм жъоныгъуаклэм и 1-м ехъулэу нэхгрыи 171-рэ профилактике учетын хэт. Блэгээ ильээсүм мыш фэдэ иуахь тэ а пчагъэр 72-рэ хууштыгъа. Ау зынныбжь имыкьгуяа учетын

щытыгъэхэм япчыагъэ 194-рэ хъущтыгъэмэ, ар 171-м нэс кье-
лыхыгь.

— Сыд фэдэ бзэджешилаа гъэхэр ара нахьыбэу И-тахьохэм зэрахьэхэррэв?

— Нахыбыэрэмкэ федэ зыптылъ бзэджэшгэйхээр зэрхэхэй. Зыныбжь имыкгуягхээм бзэджэшгэйхээр зэрхагаагхээм янахыбэр тэгэвэртэй олоним елхыгъ. Иетахъоу мыш кычлэфагаагхээр цыфиригъе шапхэхээм атедгээцүцожынхэм тыптыль. Тапэклэ хэуукъоныгъе амышлэжкынену, тигупчэ кычлэмыфэжкынхэу тыфай. Зэрэтфэльзеклэу тальэпильэ зэммызэнхэу, гээбыльтигъэклэ кламытхъужынену. Мыхъунену зэрэзеклуагаагхээр зыдишлэжкын амал нэбгырэ пэлчч гулчам реты.

— Гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо уахьтэм кІэлэцЫ-кІухэм аицщэр язакъоу унэм исых, нахыыбэрэм-кІэ гъогум тетхэу зыфа-ер аишІэ... Гъэмафэм гупчэм къацхэрэм яп-чъагъе нахыыба мэхулья?

— Шылыкъе, ны-тыхэр юфшаплэм щылэхэй гъэмафэм кілэццыкүхэр ашхъэ фитхэй язакью унэм къенэх. Зыныбжь имыкъу-гъэхэм ялофыгъохэмкіэ къулукъум ыкіи комиссием иучет щитхэр гъэмафэм загъэпсэфынэу лагерьхэм агъаклох ыкіи шуағъе къытэу яуахътэ агъэклонымкіэ іэпүлэгъу афэхъух. Аш къылхекъе гъэмафэм гупчэм къычлафэрэ кілэццыкүхэм япчыагъе бэу пфелоштэп. Гупчэм чіэс кілэццыкүхэр дгээпшынэнхэу арэп мурадэу тилэр, полицием икъулыкъушлэхэр альыпльэхээз лагерым фэдэу шуағъе къытэу мыш яуахътэ щагъэклоныр ары тэркіэ анах шхъялаэр. Янэтэхэм арамыгъэгъотыгъе шүльэгъур, гукігъур ятэгъэгъоты. Щылекілэ-псэукіэ амал дэгүхэр ялэнным тыпыль, ашлөгъашлэгъонышт юфхъэбээз зэфэшьхъафхэр афызэхэтэцх. Бэмышлэу АР-м и Лъэпк музей тщэгъагъэх ыкіи аш чіэль пкыгъохэр лъэшэу ашлөгъашлэгъонигъ. Кілэццыкүхэм къахэккын гупчэм чіэккыжынхэу фэмыехэр, унэм зыклюхъэки къытфытеох, къэклох, ярээнэгъэ гущылэхэр къыталаох. Аш тэри гу къуачлэ къытхельхъэ.

— Шъумэфэк! епхыгъэу
улофши эгъухэм сыда
яломэ пилоигъор?

— Зыныбжы имыйкъуягъээм ялофыгъохемкэ подразделениер ыкы хэбзэукъоныгъэ зезыхъэгъэ ѥтахъохэр охътэ гъэнэфагъэкэлэзыщаыгъхэрэ Гупчэр загъэпсыгъэр ильяс 88-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэу сиоффшэгъухэм сафэгушло. Чаныгъэ, цыфыгъэ, зыпкытынныгъэ ыкы гуклэгъуныгъэ ахэлтынэу, ялофшэнкэл гъэхъагъэхэр ашынхэу, насыт ыкыл псаундигъэ яланчу сафальдо.

Гупчэм | пресс-къулыкъу

Хэбзэгъэуцугъэм ыкчи Цыфыгъэм адиштэу

Непи мы общественне институтым шуагъэ кытэу юф ышлэн зерильэкъирэр джыри зэ кыгъэлтэгъяуг хы Шуцэ лушъом щыпсэура шапсыгъэхэм я «Адыгэ Хасэ» ияшшэнэрэ зэфесэу Туапсэ дэт культурэм и Ун щыкъуагъэм.

Къалэу Шьачэ е Тюпсэ районным ащыкъорэ форумыр зэхажэнным ыпекъэ Хасэм икъутамэхэм зиэ псэуплэ 24-мэ пешорыгъэшьэу зэхэсигъохэр ащыкъуагъэх. Ахэм зэфесым клоштхэр ащыхадзгъэх, непэ зигъюю ащ кыщыгъэшьгъэн фаяхэр ащагъэнэфагъэх.

Япшэнэрэ зэфесым нэбгыри 114-рэ лыкъоу щылагъ, хъаклехэр бэу къеклонгъагъэх. Мы организацием лытэнэгъэшко кызыэрэфашиярэм имызакъоу, къотэгъубэ зерилэри ащ къеушыхаты. Юбилей зэфесым Дунээ Адыгэ Хасэм, Къэбэртэе-Бэлькъар, Къэрэшэе-Шэрджэс республикхэм, Адыгэим, Темир Осетиим, Ставрополь краим, Абхаз Республиким, Кавказ Хасэхэм я федерациеу Тыркуем щызэхажагъэм, Краснодар

хэмрэ зэрещагъасэхэрэр зэлхыныгъэ зэдьягъяуэр эзрэздэлажъэхэрэм посүлэхэм социальнэ-экономикэ хэхъонигъэхэр ашынхэмкэ, лъягъя зэгурьононгъэр, мамырныгъэр кызэтгээнхэмкэ шогъабэ кызызрихыгъэр кыышчигъэшьгъ.

— Шьуюрганизаие шьхээфэнэгъэрэ лытэнэгъэрэ краим кышилэжьгъ, — кыщыагъ ащ. — Адыгэ Хасэм хэтхэм юфышко, анахэу лъяпкынн итарихъ ыкчи икултурнэ къён икъизэтгээнэн ылъэнэгъюкъэ, блэкъигъэ илъэсхэм ашлагъ.

— Пшиээ шьольыр ипашхэм яполитикэ ыкчи социальнэ ыкчи културнэ чылгъя щызным фытегъэпсихъягъ, — кыкыгъэтхыгъ Тюпсэ район администрацием ипашуа **Сергей Бойко**. — Урысыем ишьольыр анахэхъягъ, зэдэлжухынхэу ыкчи зызэхахъягъинхэу, зэрэлтигъэх, зэгурьохуу псэунхэу кълацкъуухэмрэ ныбжыкъел.

Ижыкъэ узэкъэлбэжъэмэ, зигъюю афэхъуцугъэм адыгэхэр зыщатегуущыгъэштыгъэхэр, неуушырэ мафэм пшъэрыльхэр зыщагъэнафэштыгъэхэр Хасэр ары.

хэмрэ зэрещагъасэхэрэр ашыкъоу илъапсэу илъ. Мы льэнэгъюкъю Хасэм хэтхэм ашырэр маклэ. Зыгъя итыныгъ щызныр, лъяпкъяу къызхэкъыгъэхэм, динэу шошхъуныгъэ зыфырьам емыльтыгъяу, цыфхэм мамырныгъэ азыфагу илъыныр зэкъами зэдьити юф, типшъэрыль шхъя.

«Шьачэ икъэлэ Зэлукъ и Тхаматэу Виктор Филоновыр форумым ихъэлгагъ» пионар тэрээ дэдэ хъужыры. Ильэсэйбэ хъугъяу, къебар жъугъэм иамал-

якъызэтгээнэн, хы лушъом иэкологи, къэлэцыкъю къэхъурэр зэрэмэкэ дэдээм, цыфхэм яшылакъэ нахышишь лъэнэгъюхэм языкъе гээтижын, къыткъэхъуухъэрэ пэлэжжэм япүн афэхъягъа. Мыхэр лъяпкын имызакъоу, къэралыгъю юфыгъю зэрэштихэр, аш фэш ахэм ядэгээзыжын хэбзэ къулыкъуухъэр къихэлжээнхэ фаеу зэрэштихэр къэгүшыгъагъэхэм къыха-гэшгъ.

Хы Шуцэ лушъом щы-

Псышопэ район администрацием зипэшагъэм кыщыублагъяу, аш шапсыгъэхэм я Хасэм юф дешэ. Ар селохэм, къудажхэм бэрэ ашэлэ, цыфхэ адэсхэр ешлэх, юфыгъо ялэхэм афэнэуас, зэлукъигъухэм, зэхэсигъохэм, зэфэсхэм ахэлжээ. Къалэм ипашуа Алексей Копайгородскэм ыкчи депутатхэм ацлэкъэ ащ Хасэм иактивистхэм шьольырим иобщественнэ-политическэ, културнэ щылакъэ, къалэм пэйудзгъэ къудажхэм юфыгъо ялэхэм ядэгээзыжын чанэу кызыэрэхэлажъэхэрэм ашэл «тхашъуэгъэсэу» къариуагъ.

— Адыгэ Хасэмрэ адыгэ културэм и Гулчэрэ зэрэздэлажъэхэрэм ишугъякъэ фестивальхэр, зэнэкъохуухэр, концертхэр зэхэшгээнхэр, Адыгэим, Къэбэртэе-Бэлькъар, Къэрэшэе-Шэрджэс ыкчи Аб-

псэурэ адыгэхэм хэушхъяфыгъэ дээ операциер игъюу зэхажагъэу зэралтыэрэри мы зэфесым кыщыуагъ. Урысыем идзэклэлэу аш щыфхэгъэхэм Тыркуемэ Сириемээ чыгур защэссым тилэпкъэгъюу хэклюдагъэхэмрэ зы таакикъре афэшыгъуагъ.

Ахэм ауж Адыгэ Хасэм пэшэнгъээр дызэзыхъашхэр хадзгъягъэх. Мэктэтихъэрэ зэлхүүхэе шыкъюм тетэу къуагъэх. Зэдаштэу общественне парламентым итхаматэу хадзыхъигъ Клацкъуухъу Мэджидэ.

Ильэсиллэ благъэм Адыгэ Хасэм хэтхэр зэрилжээшт унашьюу къэхъум аштагъэм шапсыгъэхэм хэбзэгъэуцугъэхэм, цыфхэгъэм адишту щызэнхэр яштоигъоныгъеу зэрэштихэр пхырышгъ.

НЫБЭ АНЗОР.
Сурэтхэр: Ныбэ Анзор.

Жъоныгъуакэм и 31-р — тутын емышьогъэним и Дунэе маф

Псауныгъэм егуао

Тутынешьоным ебэныгъэнимкэ дунэе йофхъабзэр ильэс къэс мы мафэм зэхащэ.

Тутын эпидемиет ыкчи ашкыыхэкыре уз гъэтылтыгъэхэм хъадэгчур къызэрагъэсырэм илофыгъо анаэ тырарагъэдэснэм фэш 1987-рэ ильэсэм псауныгъэр къэухумэгъэнимкэ. Дунэе организацием мы мафэр ыгъэнэфагъ.

Дунэе организацием къызэрэтирырэмкэ, зэрэдунаеу штэмэ, нэбгыре миллиард 1,3-рэ фэдизир туын ешьо. Ильэсэм къыкыцо! тутынешьоным ыпкыкыкыкэ нэбгыре миллиони 8-м ехъу малэ. Аш щыщэу мини 7-м ехъур мы уахтэм туын ешьо, нэбгыре миллион 1,2-м ехъур туын емышьохэу, ау туыншьохэм къагъээр үгъор Ѣыщхээрэр ары.

2023-рэ ильэсэм туын емышьогъэним и Дунэе мафэ епхигъээ йофхъабзэм зэрэджаагъэхэр «Выращивать продовольствие, а не табак!» Мы мафэм ишшээрэй шъхъалэр псауныгъэмкэ тутынешьоным, туын үгъом зэрарэу къахырэм анаэтырадзэнэр, ар чадзыжъынным ыкыфэшэгъэнхэр ары.

2022-рэ ильэсэм туын ешьохэрэм япчагъэ Урысъем проценти 5,8-кэ нахь макэ щыхъугъ, (е нэбгыре миллион 1,4-кэ). Зыныбжь ильэс 15-м нэсэгъэхэм ыкчи аш шокыгъэхэм япроцент 19,2-м (нэбгыре миллион 23-рэ фэдиз) мы шен

дэир ханэжышиурэп. Аужыре ильэс 20-м ныбжыкыкэху туын ешьохэрэм япчагъэ нахь макэ хью фежъэгъагъ. Ау электроннэ туынхэр ыкчи вайпхэр къызжэхэм, процент 15-м ахэр агэфедэхэу аублагъ.

Тутын ыкчи никотин зыхэль нэмыкэ продукциехэу зазахыллэхэрэм апшүүеклөгъэним фытгээпсихъэгъээ зэкэлтъякорэ къэралыгъо политикир Урысъем Ѣыпхыраши. Зыныбжь имыкыгъэхэм вайпхэр арашэн фимытхэу 2023-рэ ильэсэм мэльтифзум и 11-м Урысъем и Къэралыгъо Думэ унашьо ыштагъ.

Вайпхэр ыкчи электроннэ туынхэр кээти тищыгъэхэм къыххагъэхэм ашыщых ыкчи ахэм зэрарэу апшүүрэй зынэсирэр зэу ашагъагъ. Вайпым рагъэхъорэ зэхжэгъэхъяагъэхэм глицирин ыкчи пропилленгликоль хэтий. А зэхжэгъэхъяагъэг агъэплы зыххуукэ туын үгъо къымытэу, формальдегид зыхэт пахъе къекы. Экспертхэм зэрэгэунэфыгъэмкэ, мэйшү зыптуурэ туынэу къежжагъэхэм адэр никотин зыхэльхэм къашамыгъакэу псауныгъэм зэрар ин раХы. Ар тишигъыкыкэхэм икъю агурыгъэлгээн фое. Джаш фэдэу экспертихэм ашыгъэг уштынхэм къызэрагъэлгэгъуагъэмкэ, туын үгъо тхъабыль хахъэрэм химическэ вещество

мини 4 фэдиз хэт. Ахэм адэбз узым изэмийлэхүүжигъоньгээ 18 фэдиз къахэки.

Никотинир щенаут лээш. Узэрилтыкын ылъээвшил миллиграмм 50 — 100 фэдиз зытуынхэм хэль. Зэ шёггум цыфым ыпкышиол никотин дози 2 — 4 хахъэ. Тутынхэм бэрэ ешъорэ цыфым аш хэль никотином охтэ гъэнэфагъэкэ гумэгъигъо, плъыр-стиреу ыкчи нэмыкти таубытагъэ зыхэмийль зеклюакы къылахфэхэрэр ты-

реххэху ало, ау туын емышьохэрэм ар зэхашиэрэп.

Тутынешьоным анах зэрар зэрихырэг гу-пъынтфэ зэхэтир ары. Тутынхэм ыпкы къикыкэ ишемическэ гуузым ыкчи инфаркт миокардэр илэним ящнагъо фэдитлигъэ нахьыбэ мэхъу.

Гухэг нахь мышлэми, бэхэм къагурылорэп, туын үгъор ешъорэмкэ зэрэшниагъом фэдэу блаагъэу къыкырьт цыфми изэрар зэрекырэр. Джаш фэдэу зянэ-зятэхэр туын ешъорэ

кэлэццыкүхэри къинигъо хэтых, мыхэм яжыкъэшаплэхэм зэпахырэ узхэр нахьыбэрэ къау-бытихэ альэкы.

2022-рэ ильэсэм Адыгэ Республиком ныбжь зиэхэм азыфагу щашыгъэ пешюорыгъэш медицинэ улзэлткүнхэм къызэ-раагъэлгэуагъэмкэ, зэпамыхырэ хэхжүүныхъэгээ узээ къаха-гъэшчигъэхэм (лыкыкыкэ) системэм, жык къещэним япхыгъэ узхэр, шъоущыгъу ыкчи адэбз узхэр) япроцент 18-м тутынешьоныр яушхъагъу.

Тутынешьоныр сид фэдэрэ уяхти члэудзыжынм мэхъанэ ил. Цыфым къеузырэ узхэр нахь макэ хъущых, игъашэ нахь къыхэ хъущ. Тутынхэм ыуасэ зэрэмиймакэр пстэуми тэшэ, аш лятырэ ахьщэр нэмыкти Ѣыкыгъэхэм, шуагъэ къэзытышт гъомылажхэхэм якъэш-фын пэуагъахъэмэ, нахь тэрэз.

Шылэх цыфхэр ежь-ежырэу туынхэр члээзымыдзыжышихъэрэ. Ахэм психиатр-нарколог е психотерапевт ящикигъ. Гу-рытымкэ процент 80-м нэсэу медицинэ 1эпилэгъум ишуагъэ къекло. Шъузыгъисэурэ чыпилэм ельтыгъэу шъуэлэхыгъэ 1эзаплэм ипсихиатр-нарколог зыфэжъугъээн шъульэкышт е Адыгэ республике наркологическэ диспансерым (**телефонир 8(8772)-54-35-43**).

Тутын емышьогъэним и Дунэе мафэ къыдыхэлъятаагъэу ѹофхъебзэ зэфэшхъафхэр республикэм Ѣызэхашаагъэх.

Общественнэ псауныгъэм-кэ ыкчи медицинэ профи-лактикэмкэ
Адыгэ республике гупчэр.

Студентхэм ягукъэкхэр щагъэфедэштых

«Уигухэль Ѣылэнгъэм Ѣыпхырыш» зыфиорэ ныбжыкыкэ проектхэм я Урысъе зэнэкъоку Адыгэим Ѣызэфахысигъигъ.

Ар зыгъэсэфылэй «Лагъонакъ» ипроект офис ыгъэнэфэгъэхэм шъхъафыкыгъэ лъэнэкъо Узекло зыпкытынгъэ зыфиорэ къыдыхэлъятаагъэу рагъэлкыгъ. Адыгэ Республиком ишшольыр Ѣагъэцэгкэшт зыгъэсэфылэй «Лэгъонакъэм» хэхъоныгъэ езыгъэшыщхэр къыдэльтигъэнэр, итарихъ-культурэ къэн къэгъэгүнэгъэнэр зэнэкъоку ишшээрэй шъхъалхэм ашыщыгъ.

Адыгэим истудентхэм къагъэлъягъэ проектищмэ теклоньгъэр къыдахыгъ. Ящэнэрэ чыпилээр зыбуытагъэр проектэу экологическэ лъэрсрыкло гъого Удигэмэ ялъяж утетэу» зыфиорэр ары. Ар лъэнэкъуитло зэтэутэгъ: апээрэй чыопсым идэхагъэ ухэлтэйнэр, аш зыщыгъэлэсэфынным фытгээпсихъагъ, ятлонэрэр экскурсиене гъэпсигъэшт, адыгэ тхъадэхэр, лъэпкын итарихъ, ишэн-хадэхэр, лъэпкын итарихъ, ишэн-хадэхэр, якъэлжыгъер» ары. А чы-

пээм зыщыгъэлэсэфылэйт, сувенир тучанхэр, лъэпкы шхынгъомэ уазшыхэлэн пльээкышт шхаплэхэр Ѣешчтых. Авторхэм пешюорыгъэш шээрэу сувенир продукциер ыкчи шхынгъохэр зыфэдэштхэр зэхжэуцагъэхъ.

Ятлонэрэ чыпилээр зыбуытагъэр командин ыпэррапшэу Адыгэим зеклоным иххэнонгъэ епхигъэ предложением эхэлтэй, зэфихысигъыгъэхъ. Аш къыхэкы агу къэкыгъ экскурсионнэ-музейнэ комплексэу «Этно-Аулит» зыцэрэ зэхащэнэр, аш адыгэ лъэпкыхэр пчагъэу зэрэхъуэрэм ельтыгъэу чыпилэ 12 къыхахыгъ. Апэрэ чыпилээр хаягъэхэр ары. Ар унэшоу Ѣытшыт, экскурсием хэхъэрэ купыр члээфнэу, зыушэтэнхэр, мастер-классхэр афызэхашэнхэр, сувенирхэм ящэн къыхеубытэх. Зеклонэм зымафэр хаягъэштим Ѣагъэхэр, альэшт.

Теклоныгъэр къыдээзыхыгъэ командэм къыгъельгэгъэ проектиэр гъэшэгъоны, ар Лагъонакъе

икъушхэхт Ѣызэхашэнэу гъэпсигъэхъ, экологиет зэрар къызэфмыхыра лъэрсрыкло гъого «Прометей игъогукыкэ» зэджагъэхэр ары. Гупшиэу проектын хальхагъэр нартмэ яэпос гъогум Ѣыпхырашины, поэшхъафхэм, къекхэрэм, Лагъонакъе икъушхэхт, икъушхъэ къылү, геологииет язэгъэшшэн.

— Осэшлэх ашыгъэшлэгъон хуугъээр проектхэр зэрагъэклээрэгээ шыкырэр ары — «мыжо хьокыгъэм» фэдэу гъэпсигъэхъ, къэбархэр аш тетхагъэу шыгъагъэхъ. Къушхъэ чыопсым ухэтэу узекло зыххурэм, аш фэдэ шыкырэр лъэрфэгъу мэхъу. Лъэрсрыкло гъогуитлум язырэм километри 7 икъихагъэр, ар псауныгъэ пытэ зиэл цыфхэр ары зыкышиштхэр. Лъэрссыу зеклоэрэмкы, күшхъэфа-чырэлэхээр зыгъэфедэхэрэмкы гъогур дээл, — къыщыхагъэшыгъ АР-м зеклонымкэ ыкчи зыгъэлэсэфылэхэмкэ и Комитет.

Зэнэкъокъум хэлэжагъэхэм зекэми шуухафтынхэр аратыгъэх. Теклоныгъэр къыдээзыхыгъэхэм «Красная поляна» зыфиорэр зыгъэлэсэфылээм шышхъэлэу мазэм рагъэблэгъэштых ыкчи тхъамафэм къикыцо! зеклон ѹофхэм афагъэсэштых.

Зэнэкъокъум Ѣытэхэгъэхъ

УФ-м ишшольыр 59-мэ ашыщ студент 800 зыхэлжэгъэ я XVIII-рэ Урысъе ныбжыкыкэ зэнэкъокъу «Сихэбзэгъэуц гукъекло» зыфиорэр рагъэлкыгъ.

Анах дэгью зыкыэзигъэлэгъогъэ нэбгыре 230-рэ Москва рагъэблэгъэгъагъэхэм япроектхэр зэхүүгъэ шыкырэр зиэхэу къыщахуумэнхэу. Ахэм ахэфагъэх Адыгэ къэралыгъо университетым Ѣеджэрэ студентаипл, ахэм а I-рэ шууашэ зиэл дипломхэр къыдахыгъэх.

Москва дэт Конгресс-гупчэр «Космос» зыфиорэр ары ныбжыкыкэхэр зыщызэнэкъокъу гүүгъэним зыфиорэр ѹофхъагъэр зиэхэу Гыыш Мадинэрэ Данила Шаройкэрэ, ахэр алэрэ курсым Ѣеджэрэ. Юридическэ шлэнгъэхэмкэ кандидатхэр, доцентхэр Дээбэ Сайдэрэ Хъялкыкло Беллэрэ студентхэр зэнэкъокъум фагъэхъазырьгъэх. Шыгу къэдгъэкыгъын, мы Урысъе зэнэкъокъум хэлажхэхэрэг гъсэнгъигъэ зыщызэнэкъокъу гүүгъэним зыфиорэр ашшэгъэштых. Проектхэр къызэрахуумагъэхэм зэфэхъысигъхэр зыфашыгъхэм, АКУ-м иордническэ факультет Ѣеджэрэ нэбгыриллэгъэ яхэр анах дэгүүхэу къызахгъэшгъэхъ: «Соматическэ фитынгъигъэр непэрэлэужум ифитынгъигъэр плъы-

тэмэ хъущт» зыфиорэр зытхыгъэ Геннадий Вальковыр я 3-рэ курсым ис, «АР-м зеклоным зыщегъэшумбгүүгъэним» зыфиорэр ѹофхъагъэр зиэхэу Гыыш Мадинэрэ Данила Шаройкэрэ, ахэр алэрэ курсым Ѣеджэрэ. Юридическэ шлэнгъэхэмкэ кандидатхэр, доцентхэр Дээбэ Сайдэрэ Хъялкыкло Беллэрэ студентхэр зэнэкъокъум фагъэхъазырьгъэх.

Шыгу къэдгъэкыгъын, мы Урысъе зэнэкъокъум хэлажхэхэрэг гъсэнгъигъэ зыщызэнэкъокъу гүүгъэним зыфиорэр ашшэгъэштых. Проектхэр къызэрахуумагъэхэм зэфэхъысигъхэр зыфашыгъхэм, АКУ-м иордническэ факультет Ѣеджэрэ нэбгыриллэгъэ яхэр анах дэгүүхэу къызахгъэшгъэхъ: «Соматическэ фитынгъигъэр непэрэлэужум ифитынгъигъэр плъы-

Адыгэ къэралыгъо университетым ипресс-къулыкъу

Къулайныгъэу яІэм хагъэхъуагъ

Росгвардием Адыгэ къулайныгъэу яІэм хагъэхъуагъ.
Лъэгэпэ зэфэшхъафхэм анэсигъэхэй ахэр вертолетым кылкыльз. Вертолетэу Ми-8-м кыргардии «Фышт», СОБР-къ — «Ошутен», Росгвардием Краснодар краимкъ и Гъэорышэлэ шъхъа ОМОН-къ ихэушхъафыкъ гээ подразделенихэзү «Фышт», СОБР-къ — «Ошутен», Росгвардием Краснодар краимкъ и Гъэорышэлэ шъхъа ОМОН-къ ихэушхъафыкъ гээ подразделениеу «Зверобой-Юг» зыфиорэм ялофышэхэм вертолетым къулкызэ, парашют хэмитэу чыгуум укызыэрэсийт шыкъем-

икьюу узэраргурион фаер зэхашлагь.

«Хэушхъафыкъ гээ подразделенихэм ялофышэхэм яшъэрлыхэр кын дэдэх. Десантникхэм атегъэлтийсийхээ зэхъум Росгвардием илофышэхэм альгинистхэм агъэпсэолзэрэ клацсхэмрэ нэмыкти пкыгъохэмрэ кызфагъэфедагъэх.

Росгвардием хэтхэм якулайныгъэ зэрэхагъэхъуагъэм даклоу вертолетым исхэми, инструкторами

Адыгэ Республика мыйлъку зэфыщтыкъэхэмкъ и Комитет иунашъу

Адыгэ Республика мичыгу йаххэм якадастрэ уасэклэ къэуххэу Адыгэ Республика мыйлъку зэфыщтыкъэхэмкъ и Комитет 2022-рэ ильэсийм йоныгъом и 19-м ышыгъэ унашьоу N 323-р зытетэу «Адыгэ Республика мичыгу йаххэм якадастрэ уасэклэ, Адыгэ Республика имуниципальнэ районхэм (къэлэ койхэм) ячыгухэм якадастрэ уасэклэ къэуххэр ухэсигъэнхэм ехыллагь» зыфиорэмкъ аухэсигъэхэм зэхъокыныгъэхэр афэшыгъэнхэм фэгъэхыгь

2016-рэ ильэсийм бэдзэогъум и 3-м аштэгэе Федеральнэ законуу N 237-р зытетэу «Къэралыгъо кадастрэ уасэм ехыллагь» зыфиорэм ия 15-рэ, ия 21-рэ статьяхэм, Адыгэ Республика иминистрэхэм я Кабинет 2008-рэ ильэсийм бэдзэогъум и 2-м ышыгъэ унашьоу N 118-р зытетэу «Адыгэ Республика мыйлъку зэфыщтыкъэхэмкъ и Комитет фэгъэхыгъэ Положением ехыллагь» зыфиорэм адиштэу, Адыгэ Республика мъкъэралыгъо бюджет учреждениеу «Къэралыгъо кадастрэ уасэмкъ Адыгэ Республика гулчэм» 2023-рэ ильэсийм мэлтильфэгъум и 12-м ышыгъэ унашьоу N 06-р зытетэу йаубытлэ къызыфэсшызэ унашьо сэшьи:

1. 2022-рэ ильэсийм щилэ мазэм и 1-м ехыллагь Адыгэ Республика мичыгу йаххэм якадастрэ уасэу агъенэфагъэхэмкъ къэуххэу Адыгэ Республика мыйлъку зэфыщтыкъэхэмкъ и Комитет 2022-рэ ильэсийм йоныгъом и 19-м ышыгъэ унашьоу N 323-р зытетэу «Адыгэ Республика мичыгу йаххэм якадастрэ уасэклэ, Адыгэ Республика имуниципальнэ районхэм (къэлэ койхэм) ячыгухэм якадастрэ уасэклэ къэуххэр ухэсигъэнхэм ехыллагь» зыфиорэмкъ аухэсигъэхэм зэхъокыныгъэхэр афэшыгъэнхэм 193451-рэ пункт мыш тетэу къэтигъэнэу:

«193451 01:04:0200033:178 Фэбаплэхэр 17859

Псэуплэхэм ячыгухэр 572202,36»

2. Адыгэ Республика мыйлъку зэфыщтыкъэхэмкъ и Комитет кадастрэ уасэхэм ягъэнэфэнкъ ыкчи аукционхэм язэхэшэнкъ иотдел мы унашьор официальнуу къарагъэханэу:

— Адыгэ Республика мичъэралыгъо хабээ итгээцэлээ къулкыкухэм яофициальнэ Интернет-сайтэу <http://www.adygheya.ru> зыфиорэм;

— Гээзэтхэу «Советскэ Адыгэимрэ» «Адыгэ макъэмрэ».

3. 2016-рэ ильэсийм бэдзэогъум и 3-м аштэгэе Федеральнэ законуу N 237-р зытетэу «Къэралыгъо кадастрэ уасэм ехыллагь» зыфиорэм ия 18-рэ статья диштэу мы унашьор иа 1-рэ пункт зигтуу къышыре чыгуу йаххым икадастрэ уасэ ехыллагь къэбархэр гъэфедэгъэнхэу.

4. Мы унашьор къуачлэ илэ зыхъурэм щегъэжьагъэу мэфищым къыкъоц Адыгэ Республика мыйлъку зэфыщтыкъэхэмкъ и Комитет кадастрэ уасэхэм ягъэнэфэнкъ ыкчи аукционхэм язэхэшэнкъ иотдел аш икопие къэралыгъо регистрациемкъ, кадастремкъ ыкчи картографиемкъ Федеральнэ къулкыкум илгээханэу.

5. Официальнэ къызыхаутырэ мафэм щегъэжьагъэу мы унашьор къуачлэ илэ мэхъу.

Комитетын итхъаматэу
И. П. БОЧАРНИКОВА

къ. Мыекъуапэ, жъоныгъуаклем и 17, 2023-рэ ильэс N 176

«ЭкоЦентрэм» къеты

Шъугу къэтэгъэкъижъы

Адыгэим икъэлэ шъхъаэ чыигхэр, кондэ зэфэшхъафхэр, къэгъагъэхэр, дахэу зэгъэфагъэу къагъэкыре учхэр бэу дэтых, иурамхэр, зыгъэпсэфыпэ чыпэу илэхэр ахэм къагъекэрлаклэх. А зэпстэумэ ящикиагъэхэр арашыллэмэ, пыдзафэхэр бэу кызыэррапыкыщтыри нафэ.

Аш фэшлэ шъольыр операторын шъугу къегъэкъижъы унэе псэуплэхэм чыигхэм, куандэхэм къапкыгъэ пыдзафэхэр къизэрашигъоихэрэхэкыр зэрэдиштиярэмыасе къыдыхэлъятаагъэу зэрэштияр. Фэтэрыбэу зэхэт унэхэм аш фэдэ пыдзафэхэр къахищынхэм пае шъхъафу зээгэйнхээ къыдашын фае.

Пархэм, скверхэм къашыкыхэрэм къапкыгъирэхэкыр общественне чылпэхэм язэтегъэпсъихан фэгъэзгээ къулкыкухэр ары лузыщырэ. Лъагуу къэкъижъе чыигэу, электичествэм икъуалпэхэм анэсигъэхэм якъэуплэхэрэхъуани, къутамхэм яуучини электроэнергиер къэзытырэ компаниехэр фэгъэзагъэх.

Пыдзафэхэр, къутамхэм

хэри зэрахэтхэу, жуугъэстыхнхэ шъуфимытуу зааным къызэрэдэлъятаагъэр зыышыуумыгъэгъупш. Экологиим ишапхэхэр зымыгъэцаклэхэрэм администрэтивнэ тазыр арагъэтишт. Пыдзафэхэр зыышыуащырэ графикир «ЭкоЦент

рэм» ишъольыр оператор интернет нэкльубгэ ижүүтэшт. Мары къызэрэзэшүүхыщыр: <http://adygea.clean-rf.ru>. Игъом хэкыр луамыщырэмэ мы номерхэмкъ шъульэкыщ: 8-800-707-05-08 и 8-962-868-14-64.

Палъэр лъагъэкъотагъ

Экологиим фэгъэхыгъэ тхыгъэхэм язэнэкъоцуу «Чистота планеты — тема для поэта» зыфиорэм хэлжээ зышлонгъохэм ялъэу тхылхэм яштэн жъоныгъуаклем и 21-м аухынэу ары зэрэштигъэр, ау зэхэшцахохэм бэдзэогъум и 1-м нэс лъагъэкъотагъ.

Шъугу къэдгъэкъижъын, мы зэнэкъоцуум тхээлэхъялжыкъэу ильэс 5 — 16 зыныжъхэр ары хэлжъэнхэу къырагъэблагъэхэр. Лъэныкъуищымкъ ахэм ялофшагъэхэм уасэ афашыщ. «Маленькая рифма о большой экологии», «Поэта речь, как планету уберечь» зыфиохэрэхэкыр эхэлжъэнхэу къырагъэблагъэхэр. Лъэныкъуищымкъ ахэм ялофшагъэхэм

гъэнхэм, экологиим епхыгъээ юфтхабзэхэм, шынхъафхэм, «Станет жизнь Адыгэи краше. Чистота — работа наша!» зыфиорэр шъольыр операторын илофшээн афэгъэхыгъэх.

Кэлэццыкъуахэм, зихэхъогъухэм усэу, поэмэу, частушкэу и нэмэкъеу къатхыгъэхэр электроннэ почтэмкъ къагъэхынхэ альэкишт. Мары адресыр: concurs01@clean-rf.ru. «ЭкоЦентрэм» иофисуу Мыекъуапэ дэтын къырахыллэхэми хууцт. Аш иадресыр: uramz.ru Пионерскэр, 297.

«ЭкоЦентрэм»
и Адыгэ шъольыр
къутамэ
ипресс-къулыкъу.

Сурэтхэр: «ЭкоЦентрэм» и Адыгэ шъольыр къутам.

Дзюдо

Гъэхъэгъашухэр ашыгъэх

Дзюдомкэ Урысыем ичемпионат жыныгъакэм и 24-м щегъэжьагъэу и 27-м нэс къалэу Уфа Ѣыкъуагъ. Зэхэзымыхырэ спортсменхэм ащ зыщаушетыгъ.

къэзыщечыхэрэм якуп зыщебанэм чемпион хъугъэ. Тиспортсмен ыуж къинагъэх Дагыстан, Башкортостан ыкы Киров хэкум ялтыклохэр. Джаш фэдэу Заур джыри зы джэрз медаль къыфагъэшьошагъ.

Инна Кибиткинар килограмм

63-м нэс къэзыщечыхэрэм якуп щыбэнагъ ыкы дышье медаль къыхыгъ. Зэнекъокъум ифинал ар республикэу Тыва къикыгъэ спортсменкэм ѿткъуагъ.

Гъэхъэгъашухэр зышигъэ спортыменхэм къафэгушувагъ ыкы гущыгъ дэхабэ къафиуагъ Адыгэ Республика и Лышъхъэу Къумпъыл Мурат.

Мыекъуапэ олимпийскэ резервым спорт еджапэу Кобл Якъубэ ыцэ зыхырэм испортыменитуу зэнекъокъум хэлэжьагъэх. Ахэр Беданэкъо Зауррэ Инна Кибит-

кинамрэ. Тренерыр Беданэкъо Байзэт.

Спортымкэ заслуженнэ мастеруу Беданэкъо Заур медалитуу зыхыгъ. Килограмм 90-м нэс

Зэльашэрэ спортсменкэр Адыгейим щылагъ

Программэу агъянэфа-
гээ диштэу зэльашэрэ спортыменкэр юфтхъэбээ зэфэшъхъафхэм ахэлжьагъ. Боксымкэ ныбжыкъехэм язэнекъокъуу «Юность Майкопа», джаш фэдэу Адыгейим ибыльфыгъэхэм я Союз къэшакто зыфэхъуягъ юфтхъабзэу «100 минут диалога с успешной женщиной» зыфилохэрэм ар яхъэгъагъ.

Нэүжүм Адыгейим боксымкэ и Федерации ипашу Сихы Аскэрбый спортымкэ заслуженнэ мастеруу ригъэблэгъагъ Красногвардейскэ районым. Мы муниципалитетим къыщыззэуахыгъ спорты комплек-
сэу «Кавказ» зыфиорэм боксым исекции юф ышэ-
нау ѿтыргъэжьагъ. Спортыменкэм шүүфэс гущыгъэхэм-
кэ зыкъыфигъэзагъ район администрацием ипаши. Ау анах мэхъянэшо зиагъэр боксым пыль къэлэцькүхэр зэльашэрэ спортыменкэм юкъенхэ, ащ зыдаагъесэн амал зэрягъэр ары.

Кикбоксингымкэ дунаим ыкы Европэм ячемпионкэу, джырэ уахътэм професиональнэ боксымкэ земпионкэу Светлана Кулаковар Адыгейим ихъэгъагъ.

**Зэхэзыщагъэр
ыкы къыдэзы-
гъэкъырэр:**
АР-м лъэпкъ Йоххэм-
кэ, Ікъыб къэралхэм
ащыпсэурэ тильэпкъ-
гъухэм адьярэз зэхъы-
ныгъэхэмкэ ыкы
къэбар жуугъэм
иамалхэмкэ и Комитет
Адресыр:
385000
къ. Мыекъуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

**Редакциер
зыдэшырэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79
Редакцием авторхэм
къаихырэр А4-кээ
заджэхэрэ тхъапхэу
зипчыагъэ 5-м
емыхъхэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлтээ, шрифтыр
12-м нахь цыкъунэу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхыгъэхэр редакцием
зэхъэгъэлжыхъ.

E-mail: adyvoice@
mail.ru

Зыщаушыхъятыгъэр:
УФ-м хуутын Йоххэмкэ,
телерадиокъэтын-
хэмкэ ыкы зэлъы-
Іэсэйкэз амалхэмкэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
Чыпэгъэлжыхъ
шапл, зэраушыхъятыгъэ
номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Зэкіэмкі
пчъагъэр
4246**
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 902

Хэутынным
уцыкъэтихъэу
щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
Зыщыхъятыгъэхъэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор шъхъаэр
Мэшлэкъо С. А.

Редактор шъхъаэм
игуадзэр
Тэу З. Дз.

Пшъэдэкъыж
зыхыре
секретарыр

Тхъаркъохъо А. Н.